

Catalunya Artística

ANY II.—BARCELONA, 17 OCTUBRE 1901.

GENT NOTABLE DE CATALUNYA

Núm. 71.

15 céntims.

ENRICH GRANADOS

Gent notable de Catalunya.

ENRICH GRANADOS.

Es un compositor de volada; ho ha demostrat ab las obras en que ha posat música, la *Maria del Carmen*, del plorat Feliu y Codina, y el *Piccarol*, de l'Apeles Mestres, plenas abduas de filigranas, que fan sentir ab tensió el jayent simpàtich de la música popular de l'horta de Murcia, la primera, y de la musa catalana la segona.

L'Enrich Granados es ademés un concertista afamat; sos dits arrenca al piano notas delicadas, armonias suaus qu'encantan y que delectan, tal es la maestria ab que sab expressar y el sentiment ab que executa.

Actualment s'ocupa el nostre amich en escriur la partitura de l'òpera catalana *Follet*, de l'Apeles Mestres, de quin llibre ne publicàrem temps passat un deliciós fragment, gracias á la galanteria de son autor, aixis com ab el present número, degut á l'amabilitat d'en Granados, podèm oferir á nostres llegidors un fragment musical d'aquesta obra inédita que ha de estrenarse en la vinenta Primavera.

Espanya es una bassa d'oli.

Y no es d'extranyar. Els nostres governants se desviuhen tant per fernos felissos y tenen tant bona mà pera lograrho, que qui no està content es perque no vol.

El gran secret del écsit es aquella coneguda màxima francesa:—*Laissez faire: laissez passer*;—que traduhida lliurement al catalá, es com si diguessim:—Tombat de panxa al sol y deixa fer, que ab palla y temps, las nespras maduran.—

Aixó es lo que en paraulas técnicas se'n diu *acilitud espectante*, y consisteix en deixar que las cosas s'arreglin tranquilament per ellas matei-

xas. El sistema no pot ésser més cómodo, ni de millors resultats... pe'l fetje dels Ministres. Jo els garanteixo que cap d'ells hi té pedras, ni es fácil que se n'hi posi.

Y ben mirat val més que s'ho prenguin d'aquesta manera. ¿Qué'n trauriam de que, encara no's presenta un conflicte, l' Ministre corresponent s'atrafagués per arreglarho? El bon home hi perdria la gana y la salut y las cosas quedarian pitjor que avans. Tenen tan bon acert per esguerrarho tot, els nostres Ministres! No, no; val més que'l malalt se curi per ell mateix, si s'ha de curar, y si ha de morirse, es millor que mori del mal y no d'haverli esgarrat la medicina.

¿Veuhem?... Ara'l Ministre de Marina (que no té gayre feyna d'ensá que'ls *yanquis* ens van estabellar els pochos barcos que teniam), ha tingut ganas de donar una passejada per Galicia,—encara que malas llenguas diguin si li han fet anar per forsa;—y ab la escusa de las barallas entre *trañeros* y *jeiteros*, ha dit:—Me'n vaig á compondre aixó de la pesca.—

S'ha de confessar que no es home que fassi las cosas de cop y volta y sense pensarshi: perque, mirin si ha tingut temps de pensarhi ab lo que fa qu' es Ministre! La cuestió dura de molt més avans y está lo mateix qu'estava.

Es dir, lo mateix, no: ara ja van á tiros els d'una y altra banda, qu'es una manera com cualsevulga altra d'acabarho. Cuan els partidaris d'un dels dos sistemas de pesca siguin morts, no hi há dupte que no hi haurá més disputas, y si moren els de las dugas parts, encara menos.

Cal confessar per aixó, que'l senyor Cristófol Colón—no'l que vá descubrir las Américas, sinó el seu renet, criador de toros y Ministre de Marina per obra y gracia del Esperit-Sant,—estava fins ara molt enfeynat, rumiant la famosa creació d'un negociat ó direcció general en el seu Ministeri, pera cuydarse de la marina mercant, qu'está deixada de la mà de Deu, sense amo que la governi.

Que'l projecte era colossal y havia de reportar bons fruyts, res ho demostra més que l'estat marvellós de la nostra marina de guerra: si'ls mateixos que's cuydan d'aquesta, poguessin ficar la seva cullarada en l'arreglo de la mercant, ¿quin dubte hi há que l'aixecarian fins al punt de floreixement en que's troba aquella?

Peró la gent que té barcos, qu'es de lo més

desagrahit que puga haverhi, ha dit:—No, no: no ho volém pas que'ns fassin felissos; que'ns deixin anar fent la viu-viu y no s'hi fiquin ab nosaltres; ó sinó, pleguém el ram.—Y han tirat per terra el plan de don Cristófol, que s'havia passat las nits sense dormir y'ls días sense menjar, rumiant per ferlos ditxosos. Qué hi farém! Ja se'n penedirán un dia ó altre de la seva rebequeria.

Donchs be, tornanthi, ara don Cristofol, descansat ja del seu gran projecte, s'ha recordat dels pobres pescadors de Galicia que no s'entenen y s'hi ha arribat per arreglarho. Però ja veurán com també li surtirá'l tret per la culata y tindrà que deixarho més embolicat que may.

Si, créguintme: lo millor es deixar que las cosas s'acomodin per si solas. Com ho fa'l Governador de Salamanca.

Veuhén, aquest m'agrada. En aquella provincia hi há dugas poblacions vehinas, Béjar y

Candelario, que de principis d'estiu tenen rahons per sobres las ayguas del riu; els de Candelario volen regar; els de Béjar volen fer anar las fábricas; els uns tallan l'aygua; els altres s'empipan; y'l Governador, sense amohinarshi, va dihent:—Ja us apanyaréu.—

Y que al ultim sembla qu'están en cami d'apanyarse. No fa gayres dias els de Béjar, enrabiats perque la gent de Candelario havia tornat á desviar el riu, ¿qué fan? se reuneixen á la plassa en número de cinch mil á toch de Somatent, y armats, qui ab un fusell, qui ab una destrál, surten cap al poble enemich, cremant arreu las casas de pagés y matant tot el bestiar que trobavan.

Sembla que no van passar d'aquí y que no va haverhi més sanch que la del bestiar de pel y llana, degollat pera esbravarse.

Peró es lo que deu pensar el Governador:— Y si n'hi hagués hagut més, ¿qué? Mal com no han assaltat Candelario y estocinat á tots els

Follet *Aire de Balada*

Barcelona
1907

Enrico Granados

FRAGMENT DE L'ÓPERA INÈDITA FOLLET, MÚSICA DE GRANADOS.

seus habitants y enderrocats pedra per pedra la població. Aixís potser no hi haurien tornat a desviar l'aygua y a donarme mals-de-cap.—

Y té rahó. No sé qui'l fa ficar en camisas de onze varas al *Correo* de Madrit, que ab tot y ser de la situació, diu:

«...Es de dódrer que en aquesta cuestió, lo mateix qu'en la de las *rias* de Galicia, el principi d'autoritat vagi tan per terra com va.»

¡El principi d'autoritat!

Vostés no deuen sapiguer lo qu'es. Jo tampoch ho sabia, pero per casualitat temps endarrera vaig poguer enterarme'n, y'ls hi explicaré cóm.

Era allavors d'aquellas trifulgas dels gremis. Ja's recordarán qu'aquestos, després de demanar el Concert Económich y vejent que'ls hi negavan, van dir:—¿Sí? Donchs no paguem.—

Recordo que allavors digué en Silvela y repetiren de diferents maneres tots els diaris governamentals: — Senyors; mentres s'ho prenguin d'aquesta manera, no farém res: demanin ho ab modos, paguin, y després enrahonarém. Ara el principi d'autoritat no permet que'ls escolti.—

Y jo pensava entre mi mateix:—¿Quin redimontri de principi deu ésser aquest, que fins al mateix quefe del Govern s'imposa? *Nada*, cap a preguntarho al Govern civil. Allí han de sapiguerho per forsa.

Y tal dit, tal fet. Arrivo, pujo cap a dalt y me'n vaig de dret a un senyor que s'estava arreserat darrera una taula cuberta de faixas de papers y que semblava estar molt enfeynat.

—Dispensim,—li dich;—¿qué faria'l favor de dirme ahónt me podrian donar rahó del principi d'autoritat?

L'home qu'estava llegint el diari, va respondre ab mal modo, sense ni menos aixecar els ulls:—*Vaya V. a la porra!*—

—¿Y qué'm podria dir ahónt es aixó?—vaig preguntarli ab tota amabilitat.

Qué vaig haver dit! Va aixecarse tot enfurimat y cridant a un de policia va dirli:

—*Fulano! Plánteme a este borracho en el calaboz!*—

Jo, que al veure que s'aixecava d'aquella manera ja havia reulat fins a la porta, al sentir alló, fujo escalas avall sense torbarme y cap a Santa Maria falta gent: agafo Argenteria amunt, y fins que vaig ésser a la Rambla no'm vaig veure salvat.

A la *cuenta* hi havia hagut corredissas, per-

que a la Rambla no s'hi veyia ningú: no més hi quedavan grupos de polissons, passejantse amunt y avall, ab caras de perdona-vidas.

Peró a mi, malgrat l'espant que havia tingut, no se me'n anava del magi lo del *principi d'autoritat* y vaig pensar:—Potser algún d'aquestos serà prou amable per treure de pena.—

Vaig acostarme al que'm va semblar que feya més cara de persona, y ab tots els bons modos que Deu m'ha donat, vaig repetirli la pregunta:—¿Qué faria'l favor de dirme ahónt me donarian rahó del principi d'autoritat?

—*El principio de autoridaz? Ahora vas a verlo, granuja!*—va dirme: y agafant el pom del sabre ne va treure cosa d'un pamet ..

No sé pas si va acabar de desenvaynarlo del tot; perque encara no vaig veure l'acció, camas ajudeume cap el carrer de Raurich, tanco la porta ab pany y clau, y'm fico a la porteria, semblantme que'm sentia aquell *principi d'autoritat* per las costellas.

Ab aixó, cuan ne sentin a parlar d'aquest principi, no's moguin de casa, que podrian rebre.

JOSEPH PIULA.

L'expirar de las rosas.

Guaytéu l'ample jardí des la terrassa...
Avall de las baranas resplandentas
al bes punyent de la tardor que passa
s'esfullan las grans rosas somnolentas.

—

Ay, amor meu!... Quína dolzor tan folla
dona a mon cor d'aquets rosers la fulla;
sembla que nova una tempesta brolla
y las grans rosas de mon cor desfulla.

—

Daume las mans; que en vostre alé respiri
el gran perfúm d'aquets rosers que moren:
calméu en un petó l'intens deliri
que inspiran eixas flors cuan se desfloren.

—

Que vostra santa boca purpurina
no sent el pas de la tardor divina.

XAVIER VIURA.

GUARDANT EL REMAT. (Cuadro de Jaume Pahissa.)

L'infant

Ha mort! Aquell raig de claror que alegrava tota una casa, s'ha fos com las darreras llums capvesprals al ferse nit. Ha mort, cuan l'esperansa bressava l'ànima de sos pares, cuan creyan véurel altra volta aixerit, ab vivor als ulls y alegría als llavis.

¡Si n'han sigut de petonejadas sas galtas tovas! ¡quin fret més fret devia fondre l'ardencia d'aquells petons!...

Las campanas del cloquer se senten bon tros lluny ¡quina tarde més espléndida y lluminosa! L'ayre sembla adormit entre'l vert-groch dels presseguers de las clotas assoleyadas... quietas. ¡Quin relleu prenen las campanadas!

Unas floretas de marge arrapadas á una esberla de la paret del cloquer, sembla que tremolin á cada cop del batall; ¡tremoléu de por, senzillas floretas?... Potser vos fa estremir la magestat de las campanadas que's desfán sobre vosaltres, floretas petites y olvidadas? Potser

alguna volta heu vist al nin per aquí jugant á vora vostra, y ara'l ploréu? ¡Qui sab si ab ell perdéu un amich, petites floretas! ¡Qui sab! ¡Sou tan calladas!...

Y las campanas segueixen omplint de remors la plana verdosa, com si anunciessin al cel l'arribada d'un'ànima verge.

La carretera del fossar está amarada de sol; de cap á cap despedeix ardencia; las flors dels regarots, colltorsadas damunt l'herba tebia, senyalan la xardor de l'hora. Sembla talment que la fresca hagi fugit als fruyterars que s'hi abocan.

L'enterro, com una clapa negra, hi avansa magestuosament ab'inquiet silenci: la blancor de la caixeta del menut enlluherna... Diriau que'l sol li dona sa despedida.

Y las campanas del cloquer segueixen esventadas, com si també despedissin á un'ànima emigradora!

OLAGUER MASSIP.

La tísica

El llach sembla adormit.
El jardí es silenciós y tot plé de misteri.
Els eucalipies ploran, y ploran els xiprers que donan més tristesa á n'aquell lloch.
L'eura s'arrapa pe'l mur del vell convent, d'aquell convent ahont las monjas cantan.

* *

La tísica s'apropa á l'ampla balconada de feixuch marbre y guayta al mar que allá d'enllá s'ovira, y pensa ab l'estimat qu'es lluny... molt lluny...

La tísica contempla tendrament la bella estatua d'Apol, y somriu, més una tos sortida del fons del pit, li fa exhalar un sospir ben fondo, esglayador.

Tot contemplant la estatua del Deu del Sol y de la Lluna, la tísica ha caygut defallida sobre la plorosa herba, y prop del trist xiprer.

Y gira la vista al vell convent y plora y tus, y exhala un altre sospir més fondo encara, y las campanas del vell convent brandan.

La tísica ja dorm son darrer son en el jardí que plora.

La tísica s'ha mort.

* *

El jardí es silenciós, ja no se sent ni'l melangiós cant de las monjas, ni'ls sospirs de la dona, morta d'amor.

Al bell mitj del jardí la figura d'Apol sembla que plori.

NARCÍS GILI GAY.

Arnau de Torreblanca.

El comte hereu va sentirho de boca de los seus patjes qu'entorn de la llar fumosa ells ab ells s'ho explicavan entre una y altra copa, entre rialla y rialla.
—La filla d'en Jordi,—deyan,—la que l'Arnau festejava, la trencadissa pe'l comte y tant de ferro pe'ls altres, va parí un infant sent pura, sent donzella va ser mare...
Mes, per Deu, que ha dut el cástich que de dret li pertocaval
El seu pare mestre Jordi li ha jugat bona passada!
L'ha treta de casa seva ab la roba que portava, y si anant pe'l món no troba qui aixugui las sevas llágrimas, mes que sentint sas tristesas enamorat de sas gracias, prou se li espera una vida ben digne de la estimada de l'Arnau, el comte jove, del hereu de Torreblanca!—

Al oí aquestas paraulas tan punxantas y tant fredas, sent l'Arnau un'altra volta despertarse sa conciencia que de fa tant temps dormia baix el pes de sos crims negres.
Veu á la donzella hermosa, la de la mirada encesa, la dels cabells abundosos, la de la pell neu y seda, la qu'estrenyia en sos brassos y besava ab tanta ardencia, vagar perduda pe'ls boscos ab el fruyt hermós y tendre

d'aquells amors qu'entelaren el seu brillejar d'estrella...
Y la veu desesperada demanar arreu clemencia per un crim que no fou crim, per un bes qu'encar remembra ab deixos d'anyorament boy donantli tantas penas...
Y l'Arnau sent dintre l'ánima un desitj de corre ab ella...
Y montant son corcé indómit se'n vá com una centella!

Y travessa camps y boscos com pres d'estranya follia, sempre pensant en trobarla, sempre pensant assolirla...
Si eixí del castell ab nuvols ara las estrellas brillan; si eixí del castell entre ombras ara veu apuntá'l dia, un dia vibrant y alegre de Primavera florida que'ls aucells desperts saludan ab sa frescal xerradissa...
L'Arnau ab la testa baixa té abandonada la brida, y'l corcer del comte jove ben lliure va fent sa via ab els passos adormits, si avans com el vent corria...
Qui'ls vegés en aquell' hora per fantasmas els pendria que fugissin ab la fosca espantats del sol qu'arriva.
Dé promte'l corcer indómit sobtat s'atura y renilla; l'Arnau sent esgarriansas, obra'l ulls y llensa un xiscele...

Vora d'una creu de pedra

qu'ombrejan suaument els arbres del bosch vehí, está cayguda la dona que va fer mare.
Ab una má ungleja en terra y á son fill apreta ab l'altra; té aclucats sos ulls de somni y enfora son pit de marbre, y té closos els seus llavis ab un somris d'esperansa com demanant una almoyna pe'l fill que al morí alletava...
L'Arnau la veu y sospira y's sent l'infern dintre l'ánima: vol fugir y no té forsas, vol cridá y la veu li manca
—Si't vols redimir,—li diuhen unas veus,—oh Torreblanca! recull al fill dels teus besos y estimal com á bon pare.—
El comte hereu al sentirlas sen lluhí una nova aubada, y ab decisió nerviosa del corcer indómit baixa boy clavant els esperons entre sas carns palpitantas...

Com un mal esprit queixantse, al sentirse la ferida el corcer del comte Arnau furiós poteja y renilla...
Y cuan l'Arnau va á besar la testa del fill qu'estima, d'un cop de pota'l corcer l'esclafá com á una espiga...
Valgam Deu, el comte Arnau!...
Valgam Deu, com s'esgarriafal...
Diu que á riurer esclatá ab rialla indescriptible, y's llensá camps á través com tocat de bojeria.

ANGEL MONTANYA.

Tradicions de Ripoll y La Vall de Ribas (1)

(Continuació.)

IV

EL SOMNI D'EN JOFRE EL PILÓS.

En Jofre el Pilós, primer Comte soberà de Barcelona, després de diferents batallas guanyadas als moros que feren gran el seu nom, y volguent seguir el curs de sas conquestas, arribà á Ripoll cuan aquest comensava á reconstruirse de la crema que per part dels moros havia sigut victima.

Va detenirse alguns dias á n'aquesta població, y una nit va tenir un somni que'l deixà tot abatut y pensatiu.

Somnià que una angélica armonia feria'ls seus sentits y que sos ulls acabavan de veure, entre las ombras que'l rodejavan, uns sers ab flotants vestiduras que volavan per l'espai. De cop senti una veu dolça que li deya: «Comte de

Barcelona, aixecat y segueixme.» Ell obehi y segui á una visió de blanca túnica. A mida que anava avansant, l'angélica armonia se sentia més clara. De prompte una llum resplendent com el més brillant sol al mitj del dia, desfé'ls núvols que tenia al seu devant y se li presentà l'interior d'una cova ahont hi havia un altar fet ab un munt de pedras, dessorre l'altar una Verge y al peu d'aquesta un guerrer agenoiat, tenint la espasa estesa á terra. El guerrer aquell s'aixecà, y mirantlo li digué: «Me coneixes», á lo que ell contestà: «Si; no t'he vist may, però't conech; ets Carle-Many».—«Soch el mateix, y he vingut aqui abandonant ma sepultura pera resar als peus d'aquesta imatge que'm feu guanyar la victoria d'Amer y ma segona batalla de Girona. Tu deus adorar aquesta imatge com jo. Cuan me'n vaig anar á Fransa, vaig encomenar á tos antecessors que la busquessin y que transformessin en sumptuós monastir el petit edifici que jo li vaig deixar fet en aquesta vila de Ripoll. Cap la va trobar, y per lo tant, el monastir va quedar per fer. Jofre: Deu t'ha escullit á tu pera portar á cap ma obra y ab nom d'Ell vinch á parlarte. Demà, cuan te despertis, ves

(1) Vegis el número 67 de CATALUNYA ARTÍSTICA.

CATALUNYA PINTORESCA

VOLTANTS DE TARRASA; EL MAS PALET. (Dibuix inédit de Jaume Pahissa.)

à agenollarte devant d'aquesta imatge, fesli'l monastir millor que hi puga haver en tot Catalunya y dedicali y consàgrali la millor y més estimada prenda que ab tu portis. Adeu.» Ab aquestas paraulas desaparegué y ab ell la imatge, la cova, las llums y'l somni.

En Jofre's despertá y, llevantse, sorti de sa tenda pera pendre l'ayre y veure si podia trobar solució al somni que acabava de tenir, cuan se trobá ab el Bisbe Godmar, que'l seguia en totas sas empresas. Li contá'l somni per' veure si ell podia desxifrarlo, però tampoch acertá á ferho.

Y caminant els dos y pensant per' buscar quina podia ser la imatge en que Jofre s'hi havia d'agenollar devant d'ella, quin el monastir qu'havia d'engrandir y quina la joya qu'havia d'oferirli, cuan vegeren un grupo de gent qu'estava escoltant las paraulas que'ls hi dirigia un monjo. S'acostaren al grupo, y al véurels la gent s'agenollava y's descubria á son pas. El monjo s'adelantá preguntantlos:

—Veniú á visitarla? Veniú, veniú; veuréu son rostre hermós que brilla més que un grapat d'estrelles, y vostres pits palpitarán de goig al jutjar la benedició que ha caygut sobre'l monastir.

Tant el Comte com el Bisbe quedaren admirats y seguiren al monjo que pe'l cami'ls deya:

—Ha sigut trobada aquest demati en el fons d'una cova tapiada que per casualitat s'ha descubert. Es la mateixa imatge que en aqueix mateix lloch, en altre temps, venerá en Carlemany.

Y parlant aixis els acompanyá á la cova, y cuan en Jofre la vegé s'afanyá á dir al Bisbe: «Ja está desxifrat mon somni. Aquesta es la mateixa imatge qu'he vist, y'l monastir que aquets monjos que l'han trobada habitan, es el qu'he d'engrandir. Ara sols me falta una cosa; la joya més estimada que porto ab mi y que dech dedicarli.»

En aquest moment Rodolf, fill primogenit del Comte, que s'havia enterat de la trobada, entrava á la cova pera resar devant la Verge, y al véurel son pare, exclamá:

—Heus aquí la joya. Li dedicaré mon fill, qu'es lo que més estimo de tot lo que ab mi porto.

Ditas aquestas paraulas, se deixá caure de genolls devant la imatge, y junt ab son fill, el Bisbe Godmar y'ls demés que hi havia dintre la cova, resá fervorosament.

Maná construir el monastir, y un cop llest, hi fou trasladada la imatge y Santa Maria, y'l dia de la consagració son fill Rodolf cenyia l'hàbit de l'ordre de Sant Benet (1).

V

LA MASSA DE SANT BENET.

Els monjos benedictins qu'avants de la crema dels convents vivian al monastir d'aquesta vila, diu que cada dia resavan tres *Pare-Nostres* á Sant Benet, el seu patró, perque cuan arribés l'hora de la mort d'algún d'ells, el Sant els hi fes sapiguer.

Aixis mateix diu que succehia. Cuan el Sant sabia qu'havia de morir algún de sos deixebles, tres dias avants del assenyalat picava tres cops de massa, que ressonavan per tots els cantons del monastir, el dia segón ne picava tres més y altres tants al dia ultim.

Cuan els monjos sentian els tres cops del primer dia, se posavan á resar ab més fervor fins qu'era efectuada la mort d'ell ó del company, y, segons se diu, may fallava (2).

VI

SANTOU.

Al any 978 y siguent Abat del monastir de Ripoll, Witiscló, aquest s'enterá de que á l'iglesia de Sant Vicens del poble d'Ax hi havia y s'hi veneravan las despullas del mártir Sant Eudalt, avuy patró de Ripoll. Ell, inspirat per una forsa divina y sapiguent que la terra que en vida preferia'l Sant era Catalunya, enviá á dit poble un dels seus monjos pera que gestionés l'adquisició de ditas despullas y fossin trasladadas á dit monastir.

Els monjos, guiats per un francés, se trasladaren á Ax, y després ds celebrada la festa de Tots-Sants en la iglesia de Sant Vicens de dit poble, alcansaren y s'endugueren á son monastir el cos del Sant Mártir. Embolicadas las despullas ab l'alba y la casulla goda que en vida aquest

(1) Víctor Balaguer, en sa obra *Cuatro perlas de un collar*, assegura que Rodolf, fill de Jofre el Pilós, va ser Abat del monastir de Ripoll, y en Joseph M.ª Pellicer, en sa monografia *Santa María del Monasterio de Ripoll*, ho nega.

(2) Son varis els autors que citan lo de la massa de Sant Benet, y nostre genial poeta mossén Jacinto Verdaguer, en las notas de sa obra *Canigó*, assegura ser cert lo de dita massa.

usá y ficat dintre un sanch, arrivaren els monjos á Ripoll el dia 6 de Novèmbre.

L'Abat sorti á rébrels en professó y allí ahont se trobaren fou en un lloch ahont hi havia una font que feya molt temps no brollava, y al descansarhi'ls restos del Sant comensá á rajarne aygua ab gran abundancia, y encara avuy dia es l'hora que no s'ha assecat y aixó que Ripoll ha passat periodos de molta sequia.

Aquell lloch es el que d'allavors ensá es conegut per el nom de *Santou*.

VII

EL MAJORDOM CASTIGAT.

Se conta que cuan las despullas de Sant Eudalt foren trasladadas desde'l poble d'Ax al Monastir de Santa Maria, de Ripoll, l'Abat ordená á son majordóm que fes construhir una urna decenta pera depositarlos, però que havent replicat aquest qu'era tonto ferse tants gastos sense que poguessin donar profit, se vegé instantaniament en brassos de la mort. Allavors fou cuan va conèixer son erro y prometé al Sant de fer tot el gasto possible pera l'urna; y com per encant curá ab la mateixa promptitut que s'havia posat malalt.

GENERAL GINESTÀ PUNSET.

(Seguirán.)

Bibliografía.

LIBRES Y PERIÓDICHS REBUTS EN AQUESTA REDACCIÓ.

FAULAS D'ISOP, *en vers*.—Traducció directa del grech, per Joseph Alcoverro y Carós, doctor en Filosofia y Lletres.

Diu l'autor, en el prólech que precedeix al tomet de Faulas, que aquest volúm es el primer d'una serie de tres ó quatre més que anirá publicant. Es molt d'agrahir el seu propósit, tota vegada que no estém acostumat á que aquest género de literatura, molt útil pera inculcar en las tendras inteligencias un curs de moral práctica, sia tractat ab la trassa de que fa gala el senyor Alcoverro. Hi ha qui creu que, tractantse de faulas, no ve d'aquí que la versificació sigui poch cuydada, y l'autor del llibre que'ns ocupa l'ha feta ben lluhida y elegant, gens ripiosa, qualitat que ha d'ésser motiu pera que'l llibre sia llegit per xichs y grans, ab agrado.

La obreta, que conté unas 37 faulas, bonas totas por lo bé que han sigut triadas, se ven al preu de 1'25 pessetas.

Com á mostra'n publiquem una, de las més curtas, per no poder disposar de més espay:

EL VELLEI Y LA MORT.

Qui dita passa, any empeny.

Un vellet llenyatayre
que duya un feix, sens esma,
y feya molta via,
de son pes desprenentse

á crits la mort demana,
y ella se li presenta.

—¿Per qué'm vols?—li pregunta.

Y el vell, trémol al véurela,

—Per res... per poca cosa...

perque'm cullis, li diu, el feix de llenya.—

*La vida es per tothóm apreciable;
fins per l'home més trist y miserable.*

LA BOFETADA.—Per Narcís Oller.—Tomo XXII de la Biblioteca «Mignon».—Madrid.—Nova edició de la traducció castellana, corregida expressament.—Ilustracions de Torres García.

De sobras coneixíam l'original catalá, hermosa creació del nostre gran novelista dor. Narcís Oller; aixís es que no hem anat á buscar en el tomo editat per la Biblioteca madrilenya, més que la fidelitat en el trasplantament, y si la part literaria castellana no feya disfavor al mestre catalá. Ab goig debém dir qu'hem trobat la traducció feta á conciencia, sense alterarse ab ella lo més delicat ni cambiarse cap concepte dels que tant reilleu donan á la sugestiva novela catalana de don Narcís Oller.

Com tots els tomos publicats per aquesta Biblioteca, *La bofetada's* ven al preu de 75 céntims de pesseta.

LAS CAMPANAS DEL CONVENT.—8.ª de las «Cansons catalanas» que ab tan bons resultats publica la distingida compositora donya Narcisca Freixas.

Aquesta darrera cansó es feta sobre lletra de nostre company P. Creuhet (Angel Montanya) y va endressada á nostre amich el mestre Enrich Granados.

RENAIXEMENT.—Butlletí literari que ha sortit á Hostafranchs ab motiu de la festa major d'aquella barriada.

EL 19 DE MARZO.—Número 17 d'aquest interessant periódich que's publica á Vilanova y Geltrú.

Ab gust hi establím el cambi.

UN BURRO CARREGAT D'OR.—Cuadro cómic-dramátich en un acte y en vers, original de Francisco Llenas.

Aquesta obreta fou estrenada ab grans aplausos en el teatro Circo Barcelonés la tarde del 2 d'Octubre de 1889.

AMOR Y LIBERTAD.—Pe'l *Comte Lleó Tolstoï*.

Ab extraordinaria claretat de conceptes l'ilustre autor rus, analisa y explica en aquest llibre cuestions de veritable transcendencia social que's llegeixen ab fruició.

Un dels millors capitols de *Amor y Libertad* es el en que'l gran pensador tracta del *Amor*: aquest es l'últim treball d'en Tolstoï, que ha sigut traduhit expressament pera la casa editorial Maucci.

L'obra está presentada ab elegancia.

LOS LADRONES DEL GRAN MUNDO.—Per *Ponson du Terrail*.

Acabém de rébrer la interessant novela *Cartahut ó el buque fantasma*, qu'es el primer tomo de la nova serie que té en publicació la popular casa Maucci ab el títol general de *Los ladrones del gran mundo*. Aquesta serie's compondrá de set tomos denominats *El misterio del pasaje del Sol*, *El señor de la montaña*, *El sacrificio de Juana*, *Mouseline la vengadora*, *Las celadas de Olimpia*, *El desafio de amor* y el que'ns ocupa.

Ponson du Terrail, el creador de las llegendas tan interessants com *La juventut de Enrich IV* y las célebres

Aventuras de Kocambole, en la present serie d'obras no desmereix en son art de commóurer y sugestionar al llegidor. *Los ladrones del gran mundo* promet ésser una obra de sorprenents epissodis.

Cada tomo editat d'aquesta serie val una pesseta.

FRANCISCA, LA FLOR DE VILA-BERTRAN.—Es la XIII de las cansons populars catalanas que ab tant acert y á satisfacció dels coleccionistas publica el «Cansoner popular» al infim preu de 10 céntims. Aquesta darrera ostenta un hermós dibuix de nostre amich y colaborador artístich el genial pintor en Modest Urgell.

De venda en la Rambla de Sant Joseph, 11, dipósit.

ELS SOTS FERÉSTECHS.—Per Raymon Casellas.

En un dels vinents números, parlarém ab la extensió y deteniment que's mereix, d'aquest llibre, que ha sigut editat ab molt gust.

AUSETANIA.—Periódich que's publica á Vich, destinat á la defensa dels interessos morals y materials d'aquella comarca.

Ab gust hi establím el cambi.

ARXIVER.

CATALÁ.—ROMEA

¡LLIBERTAT! comedia de S. Rusiñol.

Cuan en el mes d'Agost passat la companyia de la Vitaliani estrená aquesta obra traduhida al italiá, ja'ns ocuparem extensament de la impresió que'ns havia fet, però no poguerem, ab tot, apreciarla tal com ara l'hem apreciada; la trobárem exótica y no'ns ferem cárrech dels menuts detalls que la exhornan d'una manera vistosa. Induptablement l'obra d'en Rusiñol va pérdrer espontaniat al ésser tras plantada; l'original catalá de ¡*Llibertat!* té més relleu; fins entre mitj del agre-dols de la sátira refinada produheix en alguns passatjes certa emoció trista.

Tot ridicolisant naturalesas; tot mofantse dels cervells obtusos per medi de l'arenga encaminadora: tot xurriaquejant als vanitosos d'ideas mal agafadas; tot trayent a la riota pública defectes y preocupacions de gent ensenyorida de son ésser ó feta á trobar son obrar el més dreter y racional; tot agegantant als humiliats per molts, y humiliant als que per gegants se tenen; tot senyalant vias molt més espayosas y sanejadas que no las en que caminan certa gent que creu fer bona ruta y está consensuda de que no existeix caminal millor que'l seu; tot satirisant la petulancia de molts tipos que's burlan de aquells consensuts que'ls predicen ideals més bons, en Rusiñol ha lograt produhir una comedia en la que molts s'hi veuhen retratats y no s'hi volen conféixer y que confessan ab una *bonhomie* candorosa, que sí, *que alló está molt bé*.

El públich del Romea que's compenetrá de l'obra catalana molt més que'l de Novedats de la traducció, l'acceptá ab entussiasme, celebrant alguns pensaments—tots els més nous, els que no s'han expressat en mitins ni en periódichs.—En resum, ¡*Llibertat!* ha obtingut un écsit, si per écsit

s'entén l'aplauso llarch y unaním de tot un públich heterogeni. Ara, particularment, cadhú per sí podrá criticar la obra, ja per la tendencia, ja per la estructura; però lo cert es que en conjunt no es trencadissa sinó que té bastanta consistencia.

Pot estar satisfet l'autor de la bona acullida, com també ha d'estar content, y forsa, de la companyia del Romea, que va donarhi una interpretació ben arrodonida, molt millor, en conjunt, que la de la companyia Vitaliani, y es que'ls tipos de *Llibertat* s'encarnan millor en els nostres actors. En las escenas de conjunt, sobre tot, hi varem notar la bona direcció de l'Enrich Borrás. Individualment aquest y els demés intérpretes se feren acreedors als elogis, las senyoras Monner y Baró, la senyoreta Jarque, y els senyors Capdevila, Olivé, Goula, Virgili, Manso, Santolaria, Martí, Fuentes, el nen Guillemas y la nena encarregada del paper de *Florentina*, abduás criaturas ben possessionadas de sos simpátichs papers.

Creyéim que la Empresa té obra pera días.

NOVEDATS

Soptadament, cuan ningú s'ho esperava, ha cessat de funcionar la companyia d'ópera que ha actuat en aquest teatror, unas vegadas ab écsit, altrás ab migrat entusiasmé.

La darrera obra que s'hi ha cantat ha sigut l'*Aida*, que precisament va sortir molt arrodonida del conjunt.

Sentím que no'ns hagi quedat ni el consol de despedirnos oficialment dels operistas y que ells ho hagin tingut de fer á la francesa per més que s'expressin en italiá.

Se dona com á cosa certa que'l vinent dijous, día 24, hi debutará una companyia dramática catalana y castellana, de la que se'ns en adelantan falaguera noticias.

L'element artístich es numerós, figuranhi onze acrius y disset actors y un repertori molt extens. La empresa també conta ab obras novas de bons autors.

La companyia será dirigida pe'ls primers actors don Antón Piera y don Artur Buxens, formantne part las senyoras donya Carlota de Mena, Garrigós, Guerra, senyoreta Daroqui y els senyors Muñoz, Nieto, Bozzo, Daroqui, Casals y altres que no recordém.

Com á funció inaugural se representará la hermosa producció de Tamayo y Baus, *Un drama nuevo*.

AL DISTINGIT POETA, MON VER AMICH R. SURIÑACH SENTIES, DESPRÉS DE LLEGIR SON LLIBRE «COSAS MEVAS».

Mil gracias, bon amich, per el teu llibre que com preuhada joya servaré; ¡y que m'he delectat llegint sas planas! ¡quin doll d'amor y fe!

Al grat recort de ta volguda mare, (que Deu tingui en el Cel,) dedicas ratillas plenas de tristesa escrites entre llágrimas de fel.

Y ja cantas l'amor ab energia, ja sentint melangió anyorament... ¡després de febles notas esclata, girant full, viril accent!

Pro sempre, en tot campeja aquell istil cuydat qu'es teu, ¡ben teu! ¡al titular ton llibre «Cosas mevas» vas estar en lo just, á fe de Deu!

¡Mil gracias, bon amich, per el teu llibre! ¡creu que te'n sento fondo agrahiment! ¡la prova d'amistat qu'ab ell me donas la servaré en mon cor eternament!

F. CARRERAS P.

La Bisbal 1901.

Nostres folletins.

Ab el present número repartim l'octau plech de 8 planas del poema

CANIGÓ

una de las obras més genials del gran poeta MOSSÉN JACINTO VERDAGUER, quina primera edició catalana està agotada.

Al oferir al públich la nova edició d'aquest poema, joya de las lletres patrias, recordém á nostres subscriptors antichs y als que vingan á serho desde'l número 64 fins á la terminació de l'obra, la promesa que ferem de regalar pera la encuadernació del tomo **unas luxosas tapas en pasta y dorat.**

Al final donarém las *Notas* explicativas y el retrato del autor.

**

Tambe repartim ab el número d'avuy, el plech nové de la bonica novela-epistolar

L' APOSTOL

original d'en Manel Folch y Torres, premiada en el primer Certamen de CATALUNYA ARTÍSTICA celebrat enguany.

La important Revista parisenca *Mercure de France*, en son número d'Octubre, s'ocupa del nostre periódich en

termes per demés falaguers, que nosaltres estimém en lo que valen, donada l'autoritat d'aquella publicació essencialment literaria y artística, no tan sols apreciada en tota la Fransa, sinó pe'l món enter.

Diu aixís el párraf que'ns pertany.

«CATALUNYA ARTÍSTICA est una revue litteraire pleine d'agrement; c'est moins un journal qu'un de ces excellents périodiques dont nous regrettons la disparition en France. Gentilment illustrée, elle nous presente tour à tour les gloires de la Catalogne; des vers, des nouvelles, des articles d'actualité et surtout un carnet de nouvelles à la main, suffisent à lui donner un bon renom.»

Es un elogi que agrañim per la senzillesa qu'entranya dintre de la importancia que té.

En honor dels joves catalanistas empresonats la nit del 11 de Setembre passat, ab motiu d'haver volgut honrar la memoria del gran Conseller en Rafel de Casanova, diumenge passat la societat coral «Catalunya Nova» organisi una vetllada que resultá animadíssima.

Es molt probable que'l pintor uruguay Larravide, arrivat á Barcelona, organisi d'aquí poch una Exposició dels seus cuadros en el Saló Parés.

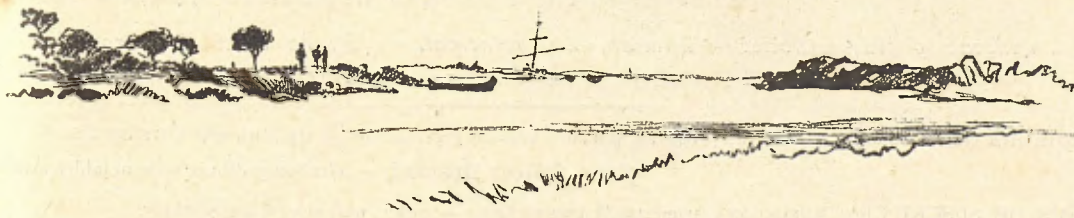
Els propagadors del género menut s'han atrevit á anar á rumbejar per Italia la poca gracia de las sarsueletas per horas, sense pensar que'ls italians poden riurers de la decadencia intelectual d'Espanya.

Per si se'n riguessin, hem d'advertilshi que fassin la gracia de no tallarnos pe'l mateix patró, parlant d'Espanya, que distingeixin, verbi-gracia als *sis ingenis de la Corte* que han escrit *Los niños llorones*, dels escriptors assahonats de casa nostra.

Menos mal si no'ns barrejan.

La temporada hivernal d'ópera en nostre gran Teato del Liceu sembla que comensará el día 15 del mes entrant. Entre'ls elements artístichs de gran valúia hi figuran, com á directors, el mestre alemany Franz Fischer y el mestre Goula (pare), las sopranos Margarida Picard, Honorine Popovice, Bel Sorel, Bordalba, las contralts Parsi Pettinella, Wanda Borisoff, Paulina Scholler els tenors Biel, Grani, Palet y Iribarne, els barítons Arcangeli, Bensande y Baldasari y els baixos Kossato y Calvo.

El mestre Fischer, que, segons se diu, es un dels millors intérpretes de la música wagneriana, ha sigut escripturat pera dirigir *El crepuscle dels deus*, *Siegfried*, *Lohengrin* y *Hensel und Gretel*, comensant aviat els ensajos de la pri-

APUNTACIÓ INÉDITA, DE J. PAHISSA.

mera d'aquestes óperas, pera la que, els escenógrafos senyors Urgellés y Junyent, pintan actualment cinch decoracions. Aixís mateix el pintor Vilomara s'ocupa en la preparació del decorat pera la grandiosa trilogia del mestre Pedrell *Els Pirineus*, que també ha d'estrenarse.

Dos hermosos cuadros, que ja havían figurat en la Exposició de Madrid d'enguany, han cridat l'atenció durant aquets últims días en el Saló Parés.

Bestias de carga, de don Andreu Solá, es una obra ben concebuda, plena de vida, exuberant de color y ab tochs notablement ensopegats. En conjunt y en detall es un bon cuadro.

L'altre, dintre de son género, está divinament expressat; l'efecte patètic, suggestiu, l'ambient ple de justesa, son qualitats que'l fan forsa recomanable. Es una escena d'assumpto enternidor, que's desenrotlla en la fàbrica de tabacos de Sevilla. Son autor, don Ricard Brugada, pot estar satisfet de la seva obra.

Al acabarse la tanda de concerts Pugno-Crickboom y Casals-Baüer, farém una extensa ressenya de tots, publicant ademés els retratos dels quatre eminents concertistas.

La acreditada Societat «Cervantes», que de molts anys actúa en els principals teatros de Barcelona, aquest any donará sas funcions cada dissapte en el teatro de Novedades, ab la companyia dramática dels senyors Piera y Buxens.

En la popular societat «Antichs Guerrers» s'hi celebrá'l passat diumenge una funció teatral composta de las aixerdas obretas *Ho se toll*, d'en Frederich Fuentes (fill), y *Qui més mira...*, de nostre col·laborador literari Conrat Roure. La execució va sortir ben ajustada per part de tots els que hi treballaren y especialment per la senyora Planas y el senyor Pruna.

En el «Cassino Colón», de Sant Martí, s'hi representá dissapte el drama *Fedora* per la companyia que dirigeix l'Enrich Guitart, secundantlo ab acert en el desempenyo de l'obra, las senyoras Llorente y Periu; y'ls senyors Perelló, Barbosa, Ginestet, Mas, Guilemany, Rubio y altres. El treball ajustat de la senyora Llorente y el senyor Guitart va ésser molt aplaudit.

Acabá la funció ab el joguet *Els mals esperits*, que va fer riurer.

CATALUNYA ARTÍSTICA se ven á París, Boulevard Montmartre, Kiosque núm. 50, de Mme. Scheneider.

ENTRETENIMENTS

Bolets y... Bolets.

XARADA

Amich Salvador: T'escrich desde dalt la Rabassada.
Com te vareig anunciar
avuy hi sortit de casa
disposat á fê una *tot*
de profit, per la montanya
y buscant bolets, que aquí
en troba... qui sab trobarne.
Per'llá prop del *Pi de'n Gordi*
hi trobat molts *peus de rata*
y una *dos-hu* més avall
prop del *Pi bessó*, m' pensava
trobá un *rovelló* molt gros
y era uua cassola plana
que algú la va abandonar
per entre mitj de las matas.
A sota la *dos-tercera*
m'hi trobat ab unas cuantas
camas-secas, que devían
ser restos d'alguns pollastres,
y al *cuart* quatre passas més,
colocat com un paraygua
me trobo un gran *pinatell*
plé de... *gent*, que allí s'estavan
celebrant alguna festa
pe'l mohiment que's notava.
En vista de tot aixó
hi cregut millor anarmen
á menjá una *dugas-hú*,
y cuan á aixó'm disposava
me surten tres homenots
que després de *despojarme*
las butxacas, m'han clavat
cuatre bolets, que, *tres-cuart*,
creu que han sigut els *millors*
de tota la meva anada.
Enviem un automóvil
si pots, ó bé una tartana,
que jo no'm moch d'aquí dalt
si no'm vé á buscá un ó altre.

J. STARAMSA.

*
* *

Solució al del número passat.

Xarada: *Ca-ri-nyo-sas*.

Fidel Giró, impresor.—Carrer Valencia, 311, Barcelona.

CATALUNYA ARTÍSTICA

SETMANARI IL·LUSTRAT de Literatura, Arts y Teatros.

Redacció y Administració: — *Raurich, 20, principal*. — (*Si ha bussó á la porta*.)

DIRECTOR: J. AYNÉ RABELL. — ADMINISTRADOR: BARTOMEU LLURÓ

12 planas de text degut als millors prosistas, poetas y crítichs regionals. — 4 de novela ilustrada.

8 de folletí literari. — Grabats y dibuixos de notables artistas.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: BARCELONA, trimestre 2 pessetas. — FORA, mitj any 4 pessetas.

EXTRANGER un any 12 franchs. — NÚMERO CORRENT, 15 céntims. — NÚMERO ATRASSAT, 20 céntims.